

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vretoned

(Diwar skeudenn « Dihunamb »)

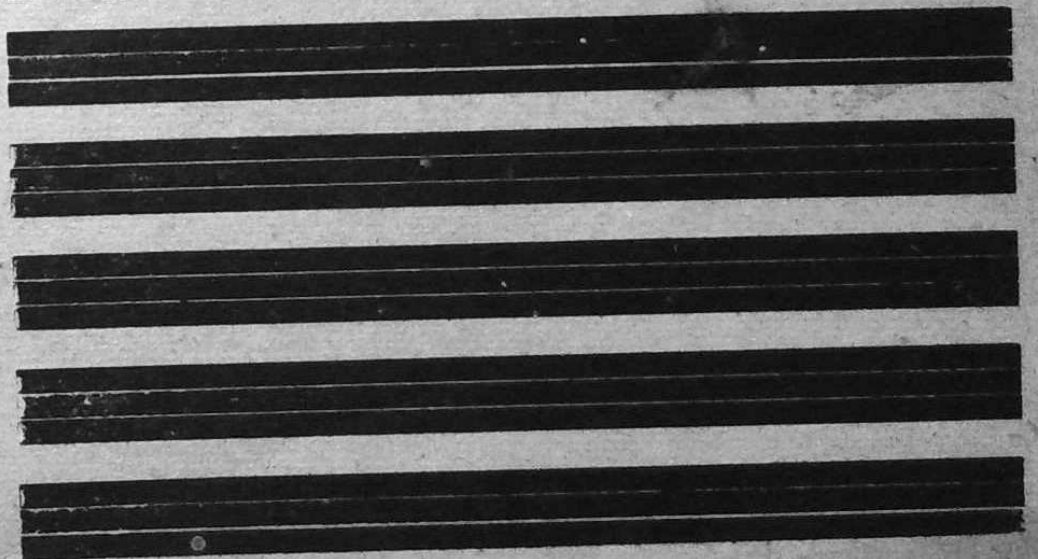
Breiziz,
diredit,

eus pevar
c'horn ar bed
hag en em gavit.e

**BLEUN - BRUG
PLOUGASTEL,**

d'an 21, 22, 23 ha 24
a viz Eost a zeu,

evit lida,
ervat,
Goueliou
meur
Milvet bloaz
adsavidigez
Breiz !...

GUERE 1937

Feiz ha Breiz

Renet gant an Aotrou PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz 13 lur. — Frans ha broiou stag outi 15 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro 20 lur
Koumananchou a enor 20 lur
Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINIS-
TRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

An traou kaera a weloc'h e Bleun-Brug Plougastel :

D'AN 21 A VIZ EOST, e vezo digemeret e Plougastel, gand ar brasa enoriou, da greisteiz, relegou sant Gwennole, ar re viret e Montreuil, e eskopti Arras, koulz hag ar re viret e Breiz-Izel.
Da 20 eur 30, BEILHADEG VREZONEG.

D'AN 22, da 10 eur, PARDON bras sant Gwennole, e iliz-parrez Plougastel. — Da 14 eur, gousperou ha prosesion bras relegou sant Gwennole. — Da 15 eur 30, c'hoariadeg, kaniri, soniri ha korollou breizek ha keltiek. — Da 21 eur, e tal ar C'halvar, ISTOR ADSAVIDIGEZ BREIZ, a vezo diskleriet gant c'hoarierien wella Breiz-Izel hag harpet gant son ar c'hleier, an trompilh hag an ograou.

D'AN 23, da 9 eur ha da 14 eur : STUADIADGOU. . . Da 20 eur 30, C'HOARIADEG VREZONEK.

D'AR 24, eus a 8 eur da 11 eur, KENSTRIVADGOU bloaveziek ar Bleun-Brug.

Da 11 eur, OFERENN-BRED milvet bloaz adsavidigez Breiz, e tal ar C'halvar. Prezegenn vrezonek gand an Ao. Trehiou, eskob Gwened. — Da 12 eur, lein ar Bleun-Brug. — Da 14 eur, EISTEDDFOD : soniri, kaniri ha roidigez prizioù ar Bleun-Brug.

D'AR 25, TRO LEON, dreist-holl evit gwelet Lanriouare ha Runcven, lec'hioù brudeta Breiz-Izel gant stourmajou ar bloaz 937.

2^evet BLOAVEZ — N° 7

MIZ GOURE 1937

FEIZ HA BREIZ

MATER PATRIÆ

Santez Anna
Patronez Breiz
Mirit enni
bepred
ar
Feiz

UN dudi eo kerzout dre Vreiz, kement a draou kaer a zo da welout ha da glevout enni. Kaer eo hor bro, dreist-holl dre ar feiz a zibrad ken uhel eneoù he gwella bugale.

Keit ha ma vo Breiz aketus da garout Jezuz ha Mari, o feiz a jomo atao yac'h, atao krenv ha lugernus : oc'h heuilh Jezuz hag e Vamm e valeer er sklerijenn, e sklerijenn an nenv. Evit ma skedo bepred gwelloc'h ar sklerijenn dadius-ze en hon touz, hon eus bet goulen-

net, digand hol lennerien garet, gouestla miz Mae da enori ar Werc'hez ha miz Mezeven da veuli ar Galoun Zakr. An hevelep mennad a zo en hor spered, pa c'houlennomp hirio diganto kinnig miz Gouere da santez Anna, Mamm Mari ha Mamm-goz Jezuz, hag hor Mamm-goz d'eomp-ni ive. He galloud a zo bras war galon he Merc'h ha war hini he Mab-bihan. O veza c'houek d'he fedi, hor feiz a vezo harpet mat : A-unan gand Iliz Breiz leveromp d'Ezi alies-alies :

« O Mater Patriæ, o Mamm hor bro,
O Anna, c'houi galloudus meurbet,
Bezit silvidigez ho Pretoned ;
Mirit o feiz krenv atao,
Roit sav d'ar gizioù mat, skignit ar peoc'h ;
Santel eo hor goulennou o tremen dreizoc'h. »

Hirio e fell d'eomp ho tougen, mignoned ker, d'en em erbedi ouz santez Anna, dreist-holl evit krenvaat ar feiz en eneou. Evit-se, e nebeut gerioù, e livirimp pegement ez eo ret kaout Feiz ha pegen talvoudek eo.

PEGEMENT EO RET KREDI

Heb ar feiz an den a zo en eur stuz reuzeudik : henvel eo eus eur moraer o vlenia e vag, e kreiz an noz dusac'h, hep kaout sklerijenn en tour-tan da ziskouez d'ezan e hent. Da belec'h ez a ? A belec'h e teu ? N'her goar ket. Eur reuzeudik eo.

Koulskoude da beb hini Doue a zigor eun hent a gas d'an eürusted hag evid her skoazella en deus roet d'ezan sklerijenn ar feiz : araok donedigez Hor Zalver, an eneou a veze saveteet o kredi en Dasprener a voe prometet d'hon Tad kenta. Abaoe Pasion Jezuz, e vezomp saveteet o kredi e priz e wad hag oc'h e lakat da dalvezout dre hon oberou mat.

Perak ec'h horjell ar bed en eun doare ker strounsus en deiz a hirio ? Dre mac'h ankounac'haer pe ma tismeganser gwirionezioù ar feiz.

Perak ar broioù en em gign an eil eben hag a aoz bianviachou spountus evit skigna ar maro ? Dre ma vresont ar feiz ha ma sarront o daoulagad d'ar wirionez.

Perak kement a freuz, a reuz hag a zispac'h e broioù a zo ? Dre m'eo blankeet pe mouget goulou ar feiz en eun darn bras a eneou.

Perak e parreziou a zo eo rannet an dud e diou lodenn pe deir ha deuet d'en em gasiat an eil egile ? Dre ma ne reizont ket o buhez diouz sklerijenn ar feiz.

Perak e kement a gêriadennou hag a diegeziou an amezeien hag ar gerent n'int ket evid en em c'houzanv hag a zeu d'en em gia ? Dre m'o deus lezet o feiz da gousket pe da vervel.

Perak kement a dud trec'het gand an disesper, bourrevet gand ar gasoni, brevet gand an distera poan, divezet ha diskaret dre o buhez fall ?... Dre m'o deus kollet, dinerzet sklerijenn o feiz.

Evit ma vo ar broioù, ar familhou, ar parreziou, ar bed eurus, eo ret evito digemerout sklerijenn ar feiz hag heuilh an hent a ziskouez.

Evel ma lennomp er Skritur Sakr, ar feiz eo maen diazez, gwrizien an eürusted a glaskomp. Graet evit Doue, ar Mad hep muzul, an den ne c'hell E grout nemet dre ar Feiz, an donezoun hag ar vertuz dispar-ze a ro an Holl-C'halloudek d'an den a volonteiz vat. « Heb ar feiz, eme sant Paol, ne c'heller ket plijout da Zoue ». (Heb. XI, 6). Heb ar feiz, an den a zo dihenchet, terri a ra e benn ouz ar vogar, mont a ra da goll.

Hor Zalver Jezuz e-unan en deus prezeget d'eomp ar wirionez-se : « An hini a gredo hag a vezo badezet, emezan, a vezo salvet, met an hini ne gredo ket a vezo kendaonet. » Petra n'en deus grêt Jezuz, evit dougen an dud da gredi e Aviel ? Digaset en deus da wir en e vuhez, en e oberou kement o deus lavaret diwar e benn ar profeted ; harpet en deus e brezegennou war burzudou niverus hag a bep seurd a zo bet gwelet gand e ziskibien hag embannet ganto ; goude e varo, eo savet eus ar bez anezan e-unan, hag, epad 40 devez, en deus en em ziskouezet d'an dud hag ar re-man o deus roet testeni a gement-se beteg skuilh o gwad ; savet en deus eun Iliz a zo eur burzud a dreuz ar c'hanvejou, dre ar zantelez a skign ha dre ma pad da vont gand he hent daoust da enebourien gal-

loudus ha f. llakr kounnaret d'he laza betek klask ho beuzi e gwad he merzerien.

Santez Anna n'he devoa ket an testeniou dispar-se ha koulskoude peger kirvidik oa he feiz. Eus he holl nerz e krede er Mesias hag he c'hoant oa beza Mamm da Vamm Zalver ar bed. H. feiz a oa ker bras hag he santelez ken uhel ma plijas da Zoue en eun doare dreist. Plijout a reas kement da Zoue, ma teuas d'ober eur barzud en he c'henver. Hi hag a oa kendaonet da jom hep krouadur, a voe dibabet evit beza Mamm ar Werc'hez dinamm. Pebez gras dudius !

PEGEN TALVOUDEK EO AR FEIZ

Dre eun onor ker gloriuz e welomp pegen talvoudek eo ar feiz ha pegement e tleomp poagna, n'eo ket hepken da ziwall an tensor presius-se diouz an droug, met ouspenn d'her c'hreski bepred dre hon aked da zeski hor relijion ha dre hor pedennou. Evel an ebistel hag ar zent leveromp alies da Jezuz : « Kreskit ennomp ar feiz ». (Lukas, XVII, 5), leveromp alies da zantez Anna pedenn an Iliz : « O Anna, serva fidem, O Anna, mirit hor feiz ».

Seulvui e vezo bras hor feiz, seulvui e vezo bras hon oberou. Hor Zalver e-unan hel lavar d'eomp : « M'ho pefe feiz evel eur c'hreunenn sezo, e lavarfec'h d'ar menez-se : kea ac'halenn a-hont hag ez afe di; netra ne ve dreist ho kalloud. » Ma ve krenvoc'h hor feiz, nag a vad e rafemp en dro d'eomp, nag a dud a zikourfemp d'en em denna eus ar pec'hed, da bignat er zantelez, da zougen o c'hroaz !

Nag a dadou nag a vammou a vir ouz o bugale da gaout o mad, dre ma n'eo ket krenv awalc'h o feiz. Outo e c'houlennomp sellout ouz santez Anna, he fedi ha kemerout skouer diwarni. Klevet e vezont awechou o lavarout : ar werc'h-man, ar mab-man ne c'hellont ket mont er vuhez m'int galvet gant Doue ; o zad, o mamm a herz outo.

Tad ha mamm reuzeudik, ankounac'hât a reont ez eo o bugale da Zoue hag ez int fiziet enno gantan ! Santez Anna, hi, a anavez e splann ar wirionez-se. Ar c'hrouadur benniget he devoa bet dre vurzud, goude beza kaset, a-unan gand he fried, pedennou entanet warzu an nenv,

ar c'hrouadur dinamm-ze a dlie abred mont eus ar gear evit beva en Templ e servich Doue. An daou bried santel, daoust d'ar boan a rae d'ezo ar c'himiad, ne argilont ket an distera, pa voe deuet an deiz da ginnig o merc'h d'ar Beleg bras evid he gouestla da Zoue.

Er parrezioù m'eo enoret santez Anna, an tadou hag ar mammou peurvuia a gemer skouer diouti, o vlenia o bugale war an hent merket d'ezo gant Doue. Er parrezioù-ze, nag a vugale, nag a baotred hag a werc'hed yaouank en em zistag evit mat diouz traou ar bed, evid en em rei penn-da-benn da Zoue. Pegement e plij da Jezuz an eneou a enor e Vamm-goz, o vont gant karantez da bardona da ilizoù da chapelioù santez Anna ! Nag a c'hra-sou a ziskenn war an eneou e Santez-Anna Wened, Santez Anna ar Falud ! Hag ive war an eneou a zeu da c'houel ar zantiz da bardona da Gerniliz, da Blouzeniel hag all ! Er parrezioù-man, e vez miret gouel ar 26 a viz gouere, hag eun dudi, evid an nenv hag an douar, eo gwelet an dud o tont a strolladoù da govez ha da gomunia en deiz-se ha d'an derc'hent.

Evelse ar feiz a gendalc'h da veza beo buhezek en hor bro, bro santez Anna. Evelse, madou an nenv hag an douar a gendalc'h da ober eürusted ar Vretoned. Lavarout a reomp zoken madou an douar, rak el lec'h ez eus feiz yac'h, ar madou a vez lodennet hervez ar justiz hag an ezommou, hag en hor bro Breiz, ma sellomp mat, eo ez eus an nebeuta dienez, an nebeuta dizurz. Pegen talvoudek eo eta ar Feiz zoken evid ober eürusted an den er bed-man !

Met dreist-holl, ar Feiz a zigas d'eomp madou ar bed-all, rak ar Feiz eo a zistank d'eomp an ode war bark an esperans hag ar garantez. « Ma kredes, e weli ! », a lavare Jezuz da zen ganet-dall Jeriko : « Ma kredes, e parei ! », a lavare d'ar glanvourien. D'eomp Jezuz a gomz ive en doare-ze : « Ma kredes, emezan, ha ma veves da feiz e weli dudi dispar ar baradoz. » Peger kaer eo ar Feiz ! « Ar Feiz a zo ker kaer, eme sant Fransez a Zal, ma varvan a garantez ! »

*

**

Meulomp santez Anna da veza bet eur vaouez a feiz krenv ha goulennomp diganti hon erbedi ouz Jezuz hag ouz Mari evit ma kreskimp bepred er feiz, evit ma vevimp hor feiz heb aon na spount, evid ive ma raimp, dre ar perz hon eus en Aksion katolik, da rouantelez ar feiz en em astenn bepred war an douar. Ra vezo santez Anna dalc'h-mat silvidigez ar Vretoned o terc'hel atao garanet doun en o c'halonou ar feiz dispar, ha ra vezo, en o c'hichen, evid o difenn war o zremenvan ; ra lavarou neuze, a-unan gand ar beleg, ar c'homzou-man warnomp : « Daoust d'e bec'hejou, n'en deus ket nac'het an Tad hag ar Mab hag ar Spered Santel, met kredet en deus »; hen digemerit er baradoz.

M. S.

PLOUGASTEL

Bro ar Sivi

PIOU n'en deus ket klevet hano eus sivi Plougastel ?
P*IOU n'en deus ket tanvaet anezo ?

Adalek fin miz mae betek penn kenta miz gouere, epad pemp pe c'houec'h sizun, ne weler, dre hentchou Plougastel, nemet karradou sivi o vont da Vrest, da Landerne ha da lec'h all, da Vrest, evit beza kaset dre vagou da Vro-Zaoz ; da Landerne, evit beza kaset, dre an hent-houarn, da Baris ha d'ar c'hériou bras.

Eur wech, n'eus ket pell c'hoaz, er memes dervez, e voe kaset da Vro-Zaoz ouspenn pemp kant mil lur sivi, e pemp bag vras.

Evit dastum pemp kant mil lur sivi, eo ret kaout tri pe bevar mil den, o labourat epad dek pe zaouzek eur.

Gwelit eta nag a dud a vez er parkeier da vare ar sivi, pa vezo mare bras ar sivi. Ouspenn ar re a zastum, ez eus re all o c'holo ar panerou gant paper tano, re all o kas ar sivi d'ar c'hirri.

Abaoe pe vare ez eus sivi e Plougastel ? Eun tammig ouspenn kant vloaz. Gwechall e veze kaset da Vrest sivi

bihan, kavet er c'hoajou. Ya, cun nebeut paneradou.

Wardro 1825, e teuas plantannou sivi eus an Amerik, a voe laket da genta en douar e Keraliou, hag a roas sivi bras eleiz.

A nebeudou e teuas tud ar c'harterioù all da blanta sivi ive. Goulennat e voe a bep tu plantennou nevez, hag a-benn eun nebeut bloaveziou pep tiegez en doa eur parkad sivi. Hag hervez lavarou ar re goz, mantrus oa pegement a sivi a veze er parkier er penn kenta. An douar n'oa ket c'hoaz skuizet hag a roe eleiz a sivi.

Petra a veze graet gant ar sivi-ze ? Plougastelliz o gwerze e Brest, e Landerne hag er parrezioù all. Gwelet e vezent o vont dre an hentchou, gant o c'hirri, d'al lec'h ma veze foar, pardon, nag e werzent o sivi diouz al lur : daou wenneg al lur, eur gwenneg hepken awechou.

Sonj am eus, p'edon e skolaj Lesneven, e teue alies er porz eur Plougastellad gant eur c'harrad sivi. Ar sivi a veze neuze e panerou bras. Ar baotred a en em gleve etre nao pe zek, a lakae pep a zaou, pep a dri gwenneg, hag a brene eur banerad vras a sivi da zebri dioc'h tu eno er porz. Ne veze ket pell ar baner evit beza goullonteret ha tiolet er c'harr evit mont da Blougastel da ger-hat sivi a-nevez.

D'ar mare-ze Plougastelliz n'oant ket digollet evit o labour. Dister oa o gounid, kalz poan, nebeut a arc'hant.

N'int deuet da veza pinvidik nemet abaoe m'int en em lakaet da werza sivi d'ar Zaozon, breman ez eus tregont vloaz pe ouspenn.

O kas sivi da Vro-Zaoz, o deus laket ar priz da greski ha gellet planta muioc'h a sivi. Hag e tleer meuli an dud hardiz a zo bet da genta o tigeri hent d'ar sivi e Bro-Zaoz, rak digaset o deus pinvidigez da Blougastel. Er bloaveziou goude ar brezel, 1925 betek 1930, e koueze e Plougastel wardro 15 milion a arc'hant, deuet eus Bro-Zaoz.

Abaoe eun nebeut bloaveziou eo dies ober kemm-werz gant Bro-Zaoz, p'e gwir e ranker paea 23 gwenneg dre lur evit ar sivi a en em gav er porzioù. Ar Zaozon o deus sivi ive en o douarou, nemet e teuont diou pe deir zizun diwezatoc'h eget sivi Plougastel.

O veza m'eo dies breman gounit gand ar Zaouzon, Plougastelliz o deus kiasket gwerz d'o sivi e kêriou bras Frans. Brest a bren kalz sivi, rak e Brest ez eus arc'hant etre daouarn an dud. Labourerien ar porz a zo paeet mat ha n'o deus ket a zamant d'o gwenneien. Gouzout a reont e c'hellont dispign, rak ar c'houarnamant a zo ken mat evito ! Goude Brest, eman ar c'hêriou all eus ar Finister, Landerne, Lesneven, Landivizio, Kastell-Paol, Montroulez, hag er c'hreisteiz, Kastellin, Kemper, Douarnenez, Konk-Kerne ; er maez eus ar Finister eman an Oriant, Gwened, Naoned, Sant-Briek, Sant-Malo, Dinan, Roazon, ha pelloc'h Paris, Rouan, Cherbourg, Lill ha kêriou all departamant an Nord.

Ret eo gouzout en em denna ha kas ar muia ma c'heller a sivi eus ar vro.

Ouspenn-ze, breman ez eus kirri dre dan, ha Plougastelliz a oar e pe lec'h ez eus foar, pardon pe eur gouel bennak hag ez eont gant karradou sivi da werza d'al lec'hioù ma vez enno kalz tud bodet

Er parrezioù tosta da Blougastel ha betek Pont-ar-Veuzenn ez eus breman sivi ive. Met ne dalvezont ket sivi Plougastel. Sivi Plougastel eo ar re wella. Natur an douar eo a dle beza penn-kaoz d'an dra-ze.

Arc'hant a vez gounezet gant ar sivi, met n'eo ket hep labour ha poan. Hep poan ne vez netra, a lavarar. An dra-ze a zo gwir evit ar sivi evel evit an traou all.

Penaos e ra tud Plougastel evit kaout sivi ? Setu aman. E miz du e kempennont an douar evit ar sivi. Lakat a reont kalz teil, ha goude arat, e reont irvi ; en irvize, e miz kerdu, miz genver, ec'h hadont gwiniz pe gerc'h, rouez ; ha da c'houde e plantont ar sivi ; ar gwiniz, ar c'herc'h a ziwan, a c'holo ar sivi, o difenn diouz tomder an heol, hag ar sivi a c'hell ober evelse grizioù mat. Deuet an eost, e vez medet ar gwiniz, ar c'herc'h a zo war ar sivi.

Al labour kenta d'ar sivi, goude an eost, eo an di-c'hlosa, da lavaret eo tenna ar zoul, soul ar gwiniz, ar c'herc'h. Goude eur barr glao eo e c'heller ober al labour-ze. Evelse e vez graet ar c'houennat kenta d'ar sivi. Ma teu glao e miz eost, e weler bleun er sivi, hag e vezo sivi ruz e miz gwengolo ha miz here. Sonj am eus, e 1930 pe

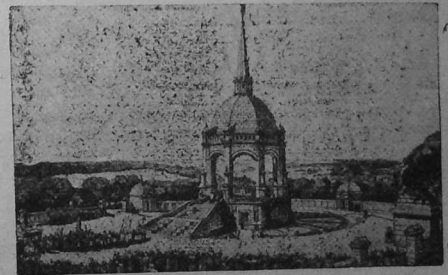
1931, e voe gwerzet kalz sivi e miz here ha miz du. Meur a diegez a werzas evit tri ha pevar mil lur er mizoù-ze.

Goude ar c'houennat kenta eman an eil hag an trede hag ar pevare. Pa vez echu en eur park, ez eus da c'houennat en eur park all, hag evelse edoug ar bloaz, heb ehan, dindan peb amzer.

An dud a zeu da Blougastel e mezeven a lavar : « Nag ez int eürus tud Plougastel ! Sivi da zebri kement ha ma karont ! » Gwir eo ! Sivi o deus da zebri, met ne zebront ket kement-se.

Ar pezh o deus d'ober, avat, eo labourat epad ar bloaz. Hen ober a reont, gwazed ha merc'hed. E parrez all ebet ne vije kavet merc'hed o labourat kement ha re Blougastel.

Epad pegeit amzer e ro eur park sivi ? Epad daou pe dri bloaz hepken. An douar breman a zeu buan da skuiza gant sivi, ha pa vez eun tamm douar skuiz, eo rit lakat ennan traou all. Hag e weloc'h e Plougastel n'e ket hepken sivi, met ive ed, melchen, betrabez ha traou all. Tro ar sivi a zigouez bep pevar pe bemp bloaz, ha ma vije gedet pelloc'h ne vije nemet gwelloc'h. J. U.

CHAPEL BREZELOURIEN BREIZ E KERANNA

D'ar 26 a viz gouers, gant Pardon bras Santez Anna, e vezo benniget, er bloaz-man, an aoteriou a zo er chapel gaer-se savet en enor d'an 240.000 Breizad o deus kavet ar maro er brezel 1914-1918. Kalz brezelourien goz a vezo er gouelioù-se, renet gant holl Eskibien Breiz.

Bleuniou Kaera an Han

ECHU gantan e labour talvoudus, mezeven a zo te-
c'het diouzomp. Peur-zibunet en deus, araok ki-
miada, roll laouen derveziou an nevez amzer.

N'eus ket da lavaret nann, mounounet omp bet gan-
tan a-zoare. Biskoaz miz all ebet, marteze, n'en devoa roet
d'hor c'halonou ken c'hoantus, e walc'h a zec'hor hag a
c'hlaou...

Sarret eo bet, evit eur pennadig, o ginou d'ar c'hros-
molerien, ne ehanont, eus eil pennad bloaz d'egile, da
glemm ha da damall an amzer.

Dindan bannou eun heol, ha n'eo ket deuet da skuiza,
o tomma hon douarou, hon eus bevet derveziou eurus,
abardaeziou dudius, e kreiz hor mêziou sioul a Vreiz-Izel.

Heol tomm mezeven, goude beza dizec'het bleuniou
alaouret hor c'hleuziou ha bleuniou marellet hor prajori,
hag an holl vokedigou a rae gened an nevez amzer, eo en
deus lakaet da zihoda, en hor parkeier, bleuniou kaera an
hanv : ar pennou ed.

Ar pennou ed eo, e gwirionez, gloar ha gened an hanv.

Sellit outo, en derveziou-man, en o gwiskamant c'hlaz
nevez, soun en o sav, ha troet, evel an den, a dleont maga,
da zellout eün ouz an nenv, ha lavarit d'in ha n'int ket
koant ?

Skanv ha mibin, e kemeront evel plijadur o lammat
hag o fringal, d'an distera mouchig avel a c'houez warno.
Ouz o gwelout ken hedro, ken dibreder, e vefe lavaret bu-
galigou ha ne glaskont nemet c'hoari.

Na pegen bras koulskoude eo o labour.

Pounneraet ha skuizet gant pouez ar greun przius, a
zougont kuzet en o c'herc'hen, e plegint, abarz pell, war-
du an douar : bet e vezo evit astenn o gouzoug da lao-
nennou hor filzier, evit dont da veza ar bara a gavimp ker
c'houek. Dirag ar pennou ed dihodet, o voueda, o tarevi,
en hor parkeier, dindan bennoz an Aotrou Doue, petra eo
isign ha galloud an dud gouisieka zo er bed ?

L. B.

Eur gontadenn evit Gouel Santez Anna :
26 a viz Gouere

Santez Anna hag an intañvez paour karantezus

SANTEZ Anna eo, evel a ouezit, bugale, Mamm goz
an Aotrou Krist hag ivez Mamm garet ar Vretoned.
Beb an amzer e teu da ober eun tamm tro e Breiz,
evit gwelet penaos e ya ar bed gand he Bretoned.

Eun devez, e oa o tremen e kichen eul lochenn, tos-
tig da Alre, hag e welas enni eun intañvez paour o lus-
kellat he bapaig hag o neza he c'hegel.

Eur vaouez koz-koz a deuas en ti hag a c'houlennas
ouz an intañvez :

— « Skuiz maro oun, va merc'h, hag aet oun war an
oad evel ma welit. Daoust ha n'ho pefe ket ar vadelez da
vont d'ar feunteun da vit dour evidon ? »

— « A galon vat, mamm-goz », eme an intañvez
paour, hag e kemeras pod-dour an hini goz, hag e yeas
d'ar feunteun.

...Ha santez Anna géz o welet an dra-se a sonje :
— « Setu aze eur plac'h karantezus avat ! Dilezel a
ra he bugel hag he labour evit mont war zikour eun all
paouroc'h egeti !... »

...Ha Patronez karet ar Vretoned da vont da azeza
e kichen kavell ar bugelig, ouz e luskellat hag o neza
ar gegel.

Ar bugelig kousket, hag ar gegel nezet, santez Anna
a gempennas an ti, a skubas al leurenn, a lakeas bleun
brug er podou a oa endro da skeudenn he Mab bihan Je-

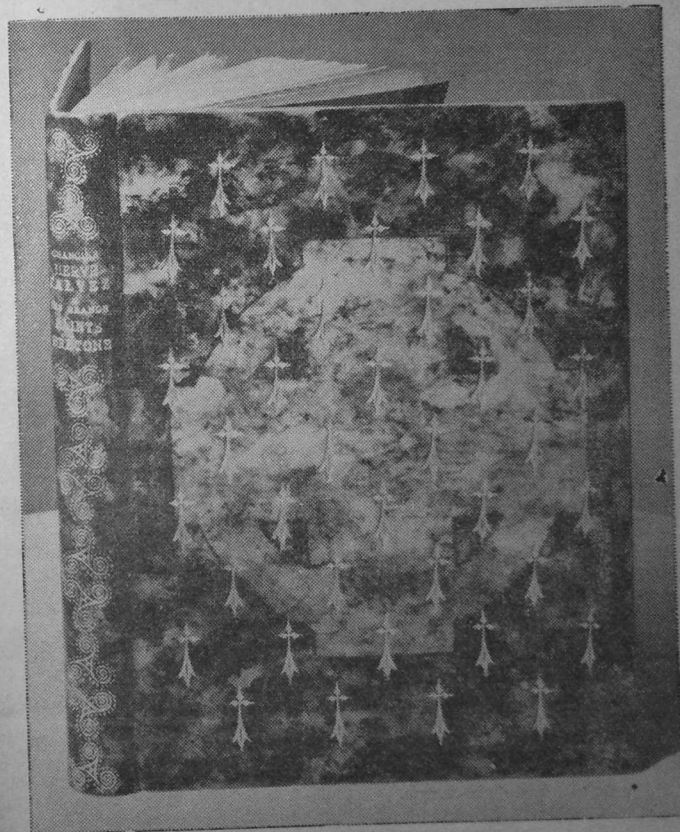
zus, a aozas koan, hag en eur vont kuit e lezas war gorn
an daol eur pezig aour !...

Pa deuas an intanvez paour karantezus endro eus ar
feunteun, e kavas he zi kempennet kaer, koan aozet, he
c'hegel nezet hag he bapaig kousket...

MERC'H KERANNA.

Setu aman skeudenn eur golo kaer, e ler, gant tresennou brei-
zek ha keltiek, grêt evit leor nevez an Ao. Calvez, person Lesne-
ven : « LES SAINTS BRETONS », gant an Aotr. Castel, 25, quai
de Léon, Morlaix.

Ar re o defe c'hoant da gaout golojou kaer, evelse, evit o leo-
riou brezonek, n'o deus nemed en em erbedi outan.

Ma Kouezan Maro...

Lizer eur « Gudari » (Soudard bask) skrivet derc'hent an deiz ma yeas d'ar brezel. . . .

Koueza a c'hellan e kreiz ar stourm evit goumit hor frankizioù, ha setu perak e skrivan ar gerioù-man d'am c'herent evel eun testamant.

An arc'hant am eus er c'hef-espenn a vezo rannet e lodennoù henvel etre va zri breur ha va zeir c'hoar muia karet, Eugenia, Angel ha Rosario. Eus va leorioù, Angel a gemero : « Por la Libertad vasca », « Iparagire » ha « Gwerziou Artzadun ». Ar re all holl, a vezo d'am c'hoar muia karet Eugenia.

Sur oun e kemeroc'h evez dalc'hmata eus va leorioù karet a lennen gant kalz a garantez. Angel he devozo ivez ar Groaz a zougan hag ar mouchouer kaer brodet ha roet d'in gard Eugenia.

An daou dra-ze, arabad d'eoc'h morse ehana d'o c'harret.

N'it ket da goll morse fizians en hor Jaungoikoa meur — Doue ; — me n'em eus ket bet biskoaz a zisfizians anezan ha breman nebeutoc'h eget biskoaz. Hen eo an hini a ro d'eomp nerz-kalon en amzerioù kriz-man.

Hag ouzoc'h c'houi, va zad ha va mamm, hag em eus grêt poan d'eoc'h ken alies, e c'houlennan mil gwech pardon, evid ma c'hellan renta da Zoue a vezo ivez va Bannet eun ene glan a bep pec'hed.

E-touez kement a drubuilhoù ra vezoc'h laouennaet o kaout eur mab hag a zo maro e mêz ar stourm, lorc'h ennan o vervel evid Doue hag ar Vro.

Ar gerioù-man, skrivet fall a vezo gand al leorig-man, ar pezh a lezan ganeoc'h a wella, va mamm garet, evid ma talc'hod koun ac'hanoun.

En ho ti hag a zo va hini, grit ma chomo bepred ar groaz hag hini poltred Sabino hag hor banniel diou-groaziek.

En ho ti d'eoc'h c'houi ivez, va breudeur ha c'hoarezed mui karet, grit ma chomo ivez an tri dra-ze, a zo tri dra sakr evid an holl Vasked. Ma tilesfec'h pe m'ho pefe kasoni ouz unan pe unan eus an traou-se, eun deiz pe zeiz, ankounac'hait da vat hano ho preur rak e nac'het hag e zismeganset ho pezo evid atao.

MAMM ! ma teu eun deiz va breudeur muia karet da fazia war o hent, ra vezint digaset adarre warnan gand ar c'houlouenn ha ne ray morse diouer d'ezo, ha c'houi. mamm garet, eo a vezo ar c'houlouenn-se evito, rak sur oun, ne ankounac'haoc'h biken na Doue nag Euskadi, ha goude ma vefe re all o klask o talla pe ho kourdrouz.

Va gourc'hemennou kaloneka d'an holl, ha dreist-holl d'am moerebezed leanezed ha d'eoc'h c'houi, va zad ha va mamm, va breudeur ha va c'hoarezed keiz, va c'harantezusa pok a-berz ho mab ha breur a varv laouen oc'h ober ar pezh m'eo deet.

Gastelu-Elexabeitia, 29 a viz du 1936.

J.-M. DE URRUTIA Y ALDAMA.

Ar soudard kalonek-se a varve ntronoz an deiz ma skrive al lizer kaer-se. . . .

Doue r'e bardono.

EVIT DONT WAR ZIKOUR AR VASKED

HARLUET E BREIZ

Basked, merc'hed ha bugale, a zo deuet eus Bro-Vask (Euzkadi) e Breiz, o tec'hout a-raok ar brezel skrijus a ra kement a freuz en o bro. An dud paouer-se, harluet, a zo en eur stad gwall reuzeudik.

E Montroulez, ez eus bet savet, er miz tremen, eur Strollad katolik, evit dont war o sikour.

Digemeret a ra dilhad, loereier, bouteier, c'hoarielloù, evid ar vugale-se (5 da 15 vloaz, paotred ha merc'hed) ha profou ivez.

O c'has d'an dimezell Le Goaziou, secrétaire du Comité Catholique de Secours aux Réfugiés Basques, place Thiers, Morlaix.

Bleuniou-Breiz

kan ar Bleun-Brug

Allegretto

Gant ho kle-ri-gou ruz-wenn,
Brug-Breiz, so-nit heb e-han, Er Menez ha
war an te-ven Vid an holl gwi-ti-bu-nan,
War an te-ven hag er Me-nez, Gand an e-zen
flour he-jet So-nit eur chun a le-ve-nez
Rak Breiz a zo di-hu-net!

I
Gant ho kleierigou ruz wenn
Brug Breiz sonit heb ehan,
Er menez ha war an teven,
'Vid an holl gwitibunan ;
War an teven hag er menez,
Gand an ezen flour hejet,
Sonit eur c'han a levenez,
Rak Breiz a zo dihunet !

II
Sonit kaonv d'an dizunanviez
Ha d'he diou c'hoar milliget,
Diegi ha diwiziegez,
Ha galvit ar Vretoned ;
Ha ma ra e zle peb hini
Beleien ha tud desket,
Tud yaouank ha tud er gozni,
Breiz a vezo adsavet !

III
Sonit, sonit, kleierigou
Sonit pell ha sonit krenv,
Ken na glevint hoc'h ekleioi,
Ar Vretoned 'zo, en nenv,

Ma pedint Doue da deuler
E zaoulagad benniget
War vamm-vro baour ar brugeier,
Ha Breiz ne dremeno ket !
Y.-V. PERROT.

Ar son-man a vezo diskleriet e gouelioù kaer
Bleun-Brug 1937, gand merc'hedigou skol Santez-
Anna Plougastel...

Kenstrivadeg ar violons

E Bleun Brug Plougastel

Ouspenn kenstrivadegou an displegerez, ar prezege-
rez, ar c'han, ar biniou hag ar vombard, ar Bleun-Brug a
lak war zav er bloaz-man eur genstrivadeg all : hini ar
violons.

Eun nevezenti eo eta. Gouzout a reomp e vez desket
ar violons e darn eus skolioù Breiz-Izel, breman, ha setu
perak hon deus kavet mat sevel eur genstrivadeg evid ar
vugale hag an dud yaouank a labour war ar violons.

Setu aman ar reolennoù :

Eur zon a zo bet savet a ratoz kaer evito gand an
Aotrou A. Piriou : « E SKEUD AR PIN ». Ar violonse-
rien o devezo eta da zeski ha da zeni ar zon-se.

Ouspenn-se, e c'hellint seni ivez unan all, dibabet
ganto o-unan, gand ma vezo breizek an ton.

Ar genstrivadeg-se evel ar re all a zigoro da 8 eur,
e Plougastel d'ar 24 a viz eost.

Goulenn « E SKEUD AR PIN » (14 real), ouz an
Union des Œuvres Bretonnes, Pleiber-Christ (Finistère).

Tenzor al laeron-Vor

Goude beza debret eun tamm bennak d'e goan e yeas Gwenole da c'hourvez. Brevet e oa gant an anken hag ar skuizder. Ne gouskas ket nemeur koulskoude-rak bep eur mare hunvreou spouronnes a deue d'e strafuilha e kreiz e gousk ha d'e lakaat da zihuni gant ar spont.

Antronoz, mintin-mat, e savas ar paotr war c'horre ar bourz. Er pellder, war an tu kleiz, edo an douar war wel. Ar vartolodet a lavaras da Wenole edo o lestr o tremen e-biou Inizi Bahama a zo

etre gourenez Florida hag enezenn vras Havana. Dirak ar « Virgen del Pilar », lestr al laeron-vor, bihan-bihan en dremwel, a gendalc'he da gerzout gant tiz. Doare a oa gantan da veza herrusoc'h ha da c'hounit tachenn war hini ar Spagnoled. Kement-se a voe eur rann-galon evit Gwenole a gredas neuze ne welje mui Berc'hedig. Dont a reas an daelou da c'hlebia e zaoulagad hag an enkreiz d'e lakaat da hirvoudi.

Daoust d'ar pezh a grede ar mous, ne goll ket lestr ar Spagnoled gant hini paotred ar banniel du, met anat e oa koulskoude e oant koulz an eil hag egile da gerzout. Ar « Virgen del Pilar », frank ha ledan, a ginnige d'an avel goueliou divent ha redek a rae war ar c'hoummou evel eul labous bras e kreiz an oabl, pounner ha nerzus e neuz. Lestr al laeron-vor daoust d'an doare en devoa da veza kalz bihanoc'h ha disteroc'h eget egile a oa ken lijer hag hen.

Kement-se ne reas ket d'ar Spagnoled koll kalon. Fizians o devoa en o lestr hag e lavarent an eil d'egile e pakjent e berr-amzer al laeron-vor ma c'hoarvezje gant eur fun bennak terri e fardaj

ar re-mañ pe d'eur ouel distaga, ar pezh en em gave alies awalch war al listri a veze re a lien ouz o gwerniou.

Hag e gwirionez holl oueliou an daou lestr a oa dispaket hag an avel o c'houeza enno a lakae ar gwerniou da zraskal dindan o bec'h.

Pell amzer e padas ar redadeg etre ar Spagnoled ha paotred Santo Domingo. Epad meur a devez ha meur a nozvez e poanias en aner ar « Virgen del Pilar » da dizout ar vorbreizerien. Dre ma tostae an daou lestr ouz Bro-Florida e teue aon d'ar c'habiten Gomez della Sierra d'Oro e kavje an enebourien an tu da vont da guzat en eur pleg-mor pe eur ster dianav bennak ha da dec'hout

kuit goude hep gouzout dare d'ezan. Lakaat a reas e wella gedourien e kestell e lestr hag e c'hourc'hemennas d'ezo beza bepred war evez.

Eun devez e-lec'h kenderc'hel gant o hent war-du ar gwalarn evel ma oant kroq d'hen ober abaoe ma edo ar « Virgen del Pilar » o redek war o lerc'h e reas al laeron-vor eur gorn-blegenn hag e kerzjont etrezek ar c'hornog pe ar c'huz-heol. Eul lestr spagnol all o tont diouz tu an hanter-norz o devoa gwelet ha gant aon da veza paket etre daou dan e kavent gwelloc'h dilezel an hent edont oc'h heuilh. Breman e verdeent etrezek Bro-Florida hag ar « Virgen del Pilar » a reas evelto.

War-dro ar c'hreiz-deiz e welas ar Spagnoled an douar dirazo hag a-benn serr-norz edont tost awalc'h d'an aod. Met lestr paotred Santo-Domingo n'edo mui war wel. Ar c'hedourien a c'hopas d'ar c'habiten e oa aet ebarz eun aber ledan hag en devoa kendalc'het da gerzout war ar ster a daole he dour eno er mor.

Ar « Virgen del Pilar » a chomas a-zav rak ne grede ket ar c'habiten he c'has larkoc'h gant aon d'he zeurel war eun draezenn pe eur garreg bennak hag ober a reas kercent eoria al lestr eno. Goude beza klasket an hed hag an ec'honder war ar gartenn e lavaras d'e dud edont dirak aber ster Sant-Yann, e bro an Apalachet, er Florida.

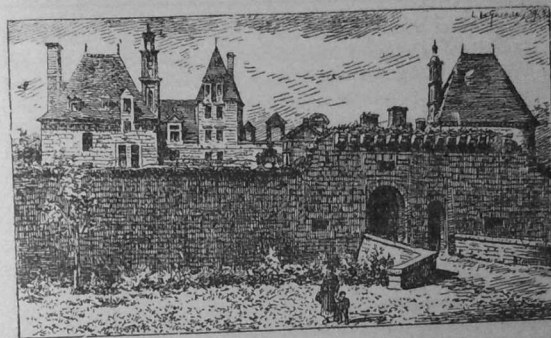
Daoust ha petra e teue Berc'hedig da veza epad an amzer-se ? Lestr he skraperien bleinet-mat gant tud anaoudek eus doareou ar vro ma edont enni a gerze diarvar war ar ster hag a lakae da greski an hed a oa etrezo hag ar re a glaske o ziza.

(Da heuilh).

**Evit ho lakat da
zistagella mat ho teod,
livirit dek gwec'h :**

AR BIG WAR AR GLED
AR GLED A BLEG
HAG A RA FREG.

Kastell Keryann

EVEL eun taol-kurun e teuas an dispac'h bras, hag hor c'horn-bro, daoust d'ezhi da veza pell dious Pariz, ne voe ket espernet. N'eo ket ouz ar re fall, laeron pe vuntreien, o devoa droug an dispac'herien, met ous ar re wella ; ouz ar re a gave d'ezo a oa uheloc'h egeto, pe dre o spered, pe dre o danvez, dre stad o familh, pe dre ar vad a raent endro d'ezo ; ous ar veleien hag an noblansou e tiskouezent kaout ar muia droug ; met, kement hini a heulie ar relijion gristen, a oa e riskl da goll e vuhez.

Markizez Keryann ne oe ket lezet e peoc'h ! Da genta, e c'houlenjont arc'hant diganti hag e miz ebrel 1790, e rankas rei 4.500 lur evit sikour ar c'houarnamant a rae dija kement a zismantr er vro, rak tud divorce'hed n'oant ken ! Eur zomm vras e oa an dra-ze rak an arc'hant en devoa ouspenn dek gwec'h muioc'h a dalvoudegez neuze eged breman. Hogen, gwasoc'h-gwaz ez as an traou er vro, ha tri bloaz goude, an dispac'herien a roe urz d'ober e pep kanton, eun enklask en tiz da c'houzout ha n'oa netra kuzet enno, nag aour, na beleien, evit paka peg en eil pe en egile. Itron Keryann a nac'has digeri dor he c'hastell d'an enklaskerien, hag e voe kavet, dre-ze, eun digarez vras evit he faka en toull-bac'h.

Mont a reas, eus ar gêr, dre eun hent dindan an douar, hag e c'hellas kerzet betek Kastell-Paol, heb beza anavezet : unan eus he mitizien he devoa he gwisket gant he dilhad he-unan. Setu e veze kemeret evid eur vaouez koze eus a Sant-Nouga. He c'hoar, an itron de Launay, he devoa eun ti e kêr Gastell; en em wiska reas ive, evel ar varkizez, hag e chomjont o diou, en ti, kuzet epad an deiz, en eun toull kuz a oa ennan. Siouaz ! antronoz, ec'h en em gavas an dispac'herien warno, diskuilhet m'oant ket, marteze, gand unan bennak ! Dious o bou-teier-lêr e vocnt anavezet ! Dre vall da chench o dilhad, n'o devoa ket bet amzer d'o lammet ! Raktal e ouent kaset da Lesneven ; eno, e ouent dalc'het en eun ti, epad eun dervez pe zaou, dindan lagad paotred ar freuz ; da c'houde, e ouent kaset da Vrest, er prizoun ; kement-man a en em gavas e miz du 1793. Seiz miz goude, d'ar 27 a vezeven 1794, e ouent tennet cus o zoull evit beza barnet. Ne jomas ket ar varnerien da goll o amzer ganto ; o c'hondaoni a rejont, heb o c'hlevet, da veza dibennet en hevelep dervez. An itron de Launay a oa bouzar, ne glevas ket ar zetans, hag a c'houlennas digant he c'hoar : « Petra leveront, va c'hoar ger ? » Heb eur ger, ar varkizez a ziskouezas he gouzoug, hag o diou, neuze, e rejont sin ar grouz gant devosion, evit rei da anaout ec'h asantent ober bolontez Doue. Sevel a rejont war ar chafod, en dervez-ze, e Brest, eur miz arak m'oa diskaret Robespierre. An itron de Launay a oa oajet a zeiz vloas ha tri-ugent, hag an Itr. a Goatanscours a zek vloaz ha tri-ugent : ganti oa echu gand an hano a Goatanscours. Ni a garfe beza bet eur skeudenn pe eul livadurig anezi, evit hen lakaat dindan daoulagad lennerien « Feiz ha Breiz », met, kaer hon eus bet poania, n'hon eus kavet netra, ha n'eo ket souez ! rak, kerkent m'oa deuet ar c'helou e oa paket ar varkizez ha kaset d'ar prizoun, toulladou preizerien diouz Lesneven ha Landivizio a deuas da lakaat ar skarz war Geryann ! Breset ha drailhet e voe pep tra ; kement hini a deue a venne kas gantan eun dra bennak ! Ar pez ne voe ket torret neuze a voe laeret.

Daou vloas goude m'oa dibennet Loeiz XVI, roue Frans, pôtrede gouarnamant ar Republik a zavas aoun

ganto da veza diskaret d'o zro ; ha war zigarez da viret ous an dud diwar ar mæz d'en em glevet ha d'en em zével en o enep, e lakjont, en eur mareat parrezion, soudarded evit « derc'hel urz », emezo. Kastell Keryann a oa goullou ; perc'hennet oa gand ar c'houarnamant ; kaset e voe di eur vandenn zoudarded. Epad pevar bloas ma chomjont ennan, e rejont eur pez distruj ! N'ouzomp ket end-eün penaos eo chomet ar mogerion en o sav ! A-benn ar pevar bloaz e oa siouleet ar vro ; hêred an diou itron a Geryann a c'houlennas eun digoll evid ar reuz o devoa grêt ar zoudarded ! Ar re-man a ouie oa pinvidik bras ar varkizez, hag a gave d'ezo he devoa kuzet aour ha mein pri-sius ; ar re oa bet en o raok, paotred Lesneven hag all, o devoa kavet ha kaset ganto meur a dra a dalvoudegez, hag ar zoudarded a c'hoantae kaout kement all ! Freuzet hag eilpennet e oue pep tra ganto : leuriou ar saliou, al lambruskou a voe tennet ha dêvet, ar solierou diframmet, ar gwer war ar prenecher torret, ar prenecher distaget, heskennet ha laket d'ober tan ; ar mogerion toullt !

Ar gwez a veze pilet ganto, met glas oant d'ober tan, hag evit hen lakaat da gregi e piljont eun tamm lochenn vihan a oa el liorz.

Tad an itron a Goatanscours en devoa eur c'hoar, Roberta, dimezet gand an Aotrou Kont du Krevy ; eur verc'h a c'hanas d'ezo, Roberta ive, a zimezas gand an Aotrou kont de Brilliac ; mab ar re-man a oa beo d'ar poent-se hag a oa hêr, evid eul lodenn, d'an diou itron dibennet.

Dious kostezenn o mamm edo : an Aotrou de Treve-neuc, mab d'eur giniterv d'ezo, hag an dimezel Chambon d'Arbouville, leanez. Roet e voe d'an tri-ze, etz, evit kempenn kastell Keryann hag e lakaat er stad m'edo arak, roet e voe ar zomm a 3.600 lur. Er mar-ze, e oa c'hoaz koajou bras e Keryann ; dirazomp ez eus eur paper koz a zo merket warnan ez eus 12.500 gwezen er c'hoad.

An Aotrou de Brilliac a oa divroet gand e wreg yaouank hag e verc'hig ; diberc'hennet e voe e vadou, ha kastell Keryann a voe gwerzet gand ar C'houarnamant. Eun noter eus a Lesneven, an Aotrou Le Tersec, e brenas, hag e baeas 98.000 lur ; ha pa zistroas an Aotrou de Brilliac, an den leal-ze e rentas d'ezan en hevelep priz m'en devoa e brenet.

TINTIN ANNA.

Al Louarn Besk

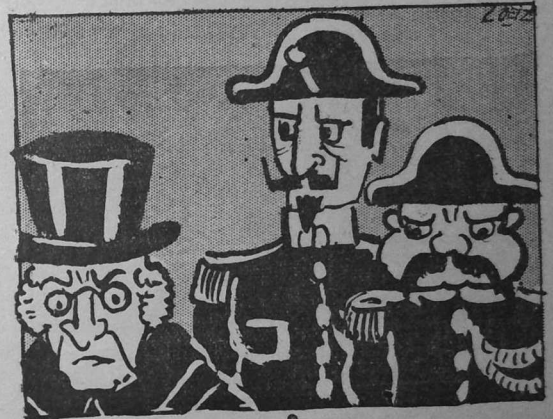
Daoust da Lanig al Louarn
 Da veza skanv e skouarn
 Oa deut eun tamm berr-welet ;
 Dre-se eun deiz 'voe devet.
 (Grit, mar plij, eun azeadenn
 Ma kontin d'eo'h an abadenn).

E kichen eur glud noz-deiz
 Oa war evez eur pezh ki-bleiz,
 Ha stag oa gant eur chadenn hir
 Setu ma ranked paea 'r gwir
 Evit tremen an harzou.
 Morse Lanig 'n despet d'e ardou
 N'hellas lammet dreist an treuzou :
 Gwelet 'veze gant Medorig !...
 Eun deiz Medorig, dreist ar c'hleuzou,
 O redet ar Paborig
 Voe kemeret 'vit eur bleiz
 Hag e dammig buhez touzet.
 Lanig avat 'c'hoarzas eleiz...
 Chom 'reas daou pe dri dervez 'vel mouzet
 Goudeze 'tispakas e benn
 Ha iao ! 'trezek ar glud !...
 Erru oa an noz a-grenn
 Ha pep tra oa gozik mut.
 Setu hen a-zav puchet
 O klask eul labous klujet
 Kaout 'rae d'ezan gwelet
 Ar glud a-bez o skrijal,
 Ar gwad o ruilh, o redet,
 Ar c'hilhog o kana, an evnig o nijal !
 Sonjal 'rae er strafilh a vije er glud paour.
 « Ché ! emezan, eun tamm kig yar n'eo ket dizaour ! »

Ha Lanig da bavatat
 'Vit kemerout e lans ;
 Uhel oa ar voger hag edo o skrapat...
 Paourkêz Lanig n'eus ket a chans !
 D'an ampoent 'voe klevet eur strakadenn
 Ha raktal goude eur hopadenn !
 P'edo Lanig o lammet
 E lost oa bet nammet
 Gant eun traped antellet ;
 Piz-piz n'en doa ket sellet !
 Ne reas ket Lanig diou glemmadenn
 Gant aon rak tud an ti.
 Hag hen d'ober unan, diou... hejadenn...
 « Van ebet ! emezan... Risti !
 N'hellin ket kaout va lost hilliget
 Eus a dre dent ar griped-man ;
 Tamm lost milliget ! »...
 Hag e troe ! Hag e sache ! Siouaz er van.
 ...Neuze Lanig a glevas
 Eur gwigour mudurunou
 Gant an aon e tevas
 Ha dip-ha-dap d'ar gêr
 'Vel pa ve kouezet ar c'hurunou !
 Hag a-bell pe a-dost
 Ne sonjas biken en doa kollet e lost !...
 Prestik goude 'voe Bodadeg-Veur
 Gant holl lern ar Rann-Vro.
 Met pell araok an eur
 Oa gant Lanig echu e dro.
 Deut oa 'dreuz-dreuz dre ar c'hoadou
 Rak ar paourkêz n'oa ket boaz
 Da ziskouez evelse e benn-adrenv en noaz.
 Ar re all o tont a strolladou
 Den ne welas Lanig savet
 Da respont d'o gourc'hemennou :
 Chom 'rae difinv evel staget.
 Degouezet holl ar bandennou
 'Voe da Lanig kinniget

Kemerout penn ar vodadeg !
 Her rei 'reas, hen pistiget,
 Da Berig, deut dibec'h eus pep skrapadeg.
 Pephini kerkent da zispaka
 Ar pezh a oa ouz e waska.
 Erruet eta tro Lanig
 E lavaras : « Dre Varijanig !
 Me gav e vemp a zoare
 Etouez holl lern Menez-Are
 Ma ve hol lostou krennet ! »
 Ger ebet; an holl vuzellou 'chom prennet.
 « Petra 'ra adreñv hor c'hein ?
 Dastum ar pri, ar gliz, ruza etre ar vein
 Chê ! na pebez tra vezus
 A stlejomp war hor roudou !
 Diskouez 'ra hon hent d'ar chas madeleuz
 'Vel m'her gra d'an tach ar broudou. »
 — « Hopala ! eme Ber,
 Ni ray 'velse emberr
 Mat 've koulskoude
 Gouzout penaos 'vemp da c'houde
 Rak-se 'vo boulc'het ganez ! »
 Ha daou pe dri 'grog er paour kêz !
 Ne gavchont nemet eun dra dougn :
 Eul lost oa, met... eul lost mougn !...
 « — Chom pennher n'oa ket e c'hoant
 Rak evelhen n'eo ket re goant,
 E lost en deus kollet ! »
 A hope an holl lern da c'hoarzin dirollet.
 Na pebez jabadao
 'Savas war ar paotr brao !
 Gant al lern, ar c'hiz koz n'eo ket bet nac'het ;
 Lanig, an nevezour, kempenn 'zo bet sac'het.
 Ar gizioù koz eo ar gizioù fur
 Ouz o heul en hent mat emamp sur.

Ar medesin koz...

hag an Archerien

Gwechall-goz e oa e Plouidiern eur medesin koz ha n'en devoa ket e bar e Kerne. Karet e oa gant holl dud ar barrez a zouje anezan evel eun tad. Koulskoude e lavaran eur gaou marteze rak e-touez ar re-man e oa eun nebeut paotred hag o devoa eun tamm kasoni ouz ar medesin koz. Ar baotred-se, daoust d'ezo da zougen dilhad glas ne oant ket eus glaziged Plouidiern. An archerien a oant, difennourien ar reiz hag an urz-vat.

Penaos eta, o devoa ar re-man kemeret droug ouz ar medesin, gwella den a veve d'ar mare-se ? Ne oar den mat a-walc'h na penaos na perak. Meur a hini a lavar en devoa bet c'hoarriet an « troad-leue » da « Veg-e-dog » alies, rak karout a rae c'hoarzin e walc'h pa gave an tu hag an Aotrouned-man, brazig an tamm anezo, o divije touet e gastiza evit an dismegansou-se.
 Diouz e du, ar medesin koz a oa war evez.

Eun devez e yeas, e gwetur, da welout eun den klañv ha da-leet e voe gantan kalz pelloc'h eget ne sonje. Pa oa o tistrei d'ar gêr e oa an noz tenval-sac'h. Klask a reas enaoui ar c'houlouenn el letern, met ne gavas enni nemet eur pennad poulc'henn devet war eun tammig soa teuzet.

« Fenez, eme ar medisin, e vo eur gwall abadenn ! »

Ne oa ket peurlavaret e c'her gantan mat awalch pa glevas trouz kezek o taoulammat war an hent bras. Ne chomas ket ar medisin pell en arvar. Kerkent e kasas marc'h ha gwetur war c'hlazenn an hent hag e tisternas e loen. Heman a voe staget

raktal diouz lost ar wetur ha, dioustu, en em lakeas ar medisin etre al loc'hennou ha... yao d'ar gêr, ma ouie, karr hag all.

Dre eurvad evitan e oa dinaon gant an hent betek ar vourc'h. Ar wetur, skanvig awalch, a gerze brao da heul ar medisin a oa c'hoaz kalet evel eur pengoz-dero, daoust d'ezan da veza oajedig mat.

Trouz daoulamm ar c'hezec a dostae bepred hag eur vouez a c'hopas : « En ano al lezenn, chomit a-sav ! » Ar medisin a baouezas da vale. Kerkent e tiskennas an archerien diwar o c'hezec, o faperiou dispaket, dare da verka dre skrid eun dizentidigez ken anat ouz al lezenn. « Petra a c'hoarvez ganec'h, va zud vat ? eme ar medisin koz dinec'h-tre. Daoust hag-hen e vo ret d'in deski d'eoc'h ho micher ? Abaoe pedavare ne c'hall ket eur c'harr-dredud kerzout war an henchou heb goulou ? »

Ne chomas ket an archerien da c'houlenn an eur, e c'hallit kredi.

Flep e oant o vont kuit, flepoc'h eget eul louarn a vije bet « louzet » gant eur yar.

YEUN.

FARSEREZ !

EUN DEN NEC'HET !
— N'ouzoun ket petra a c'hoarvez gant va c'harr-tan, rak kaer am eus ober, ne ya ket war a-drenv !

KELEIER AR MIZ

DAOUST D'EZAN DA VEZAN KEMMET
AR FILM « TOUT VA TRÈS, MADAME LA MARQUISE »
A ZO ATAO EUN DISMEGANS EVID AR VRETONED

« N'eus ket pell oun bet o welout, e Versailh, ar film « Tout va très bien, Madame la Marquise »... Sebezet oun chomet ! N'oun ket evit kompren e teufe tud 'zo da hunvreal sevel filmou ken diot-se. Hag ouspenn-se, ma 'z oun eur Breizad penn-kil-ha-troad ez eus aet droug ennoun dreist-holl pa 'm eus klevet eur c'hoz mous a-drenv va c'hein o lavarout krev :

— « Tu parles ! Il est « marrant » le Breton ! S'ILS SONT TOUS DE CE « CALIBRE » ! »

N'en deus ket bet amzer da lavarout hirroc'h, rak goulennet em eus digantan :

— « Si tu veux parler si fort, il y a la rue à côté ; c'est un Breton « calibré » et « marrant » qui te parle. »

M'ho pefe gwelet e fri oc'h astenn ! Poan am oa o virout da c'hoarzin, ha koulskoude c'hoant « ouela » eo em oa kentoc'h !

N'em eus ket gwelet ar film-se en e zoare kenta, met ar pezh a lavaran ez eo ar film-man en doare m'eman, dismegansus meur-bet evid hor Breiz hag evit he Bugale.

— « Qu'est-ce qu'ils prennent pour leur « grade », les Bretons, a lavare eun den aet war an oad en eur zont er-maez. »

Eur Breizad, soudard e Versailh, eo a lavar d'eomp-kement-se.

Rak-se 'ta, daoust m'eo bet « gwellaet » (?) ar film eüzus-se, kendelc'her a ra da ober goap ac'hanomp e Bro-C'hall hag er broiou all.

Met evelato, e Breiz, rener sinema ebet n'en deus ket kredet e ziskleria ! Eun dra vat eo dija !

**WAR « FEIZ HA BREIZ » MIZ EOST
E KAVOC'H REOLENNOU GOUELIOU
PLOGASTEL, WAR O HED.**

GOUEL HOLLGELTIEK HA BODADEG AR VARZED
E PERROS-GWIREG

EUS AR 24 D'AR 27 A VIZ GOUERE 1937

Gouel bloaziek ar Varzed, a hanver Gorsedd, a vezo dalc'het er bloaz-ma, e Perros, eur gêrig a Vro-Dreger hag a zo deut da veza brudet bras e mesk ar re a gar mont da vord ar mor. Ar pezh ne vir ket ouz tud ar vro da zalc'her start d'o brezoneg.

Gouelioù ar Varzed a vo evel kustum eur genstrivadeg Skritellou brezonek. Bez' e vo ive eur genstrivadeg lenn ha skriva brezoneg d'ar vugale ; eur gonferans war skrivanierien Bro-Dreger, gant F. Ménez, kelenner mistri-skol ; teatr pe c'hoariva poblus ; dansou giz ar Vro, gant pevar pe bemp rumm deut a Dreger, a Gerne hag a Naoned ; bez e vo kaniri gant ar varzed ; ambrougadegoù dre gêr ; eun ofereñn evit an anaon, hag eur brezegenn vrezonek ; bez e vo « al lidou » a vez graet en eul lec'h uhel war ar maez, evit digemer izili nevez ar Skol Varzek, ha ne brezegeñ enno nemed e brezoneg ; erfin, pôtrez ar Brezoneg er Skol o deus goulennet eun abardaevez evito o-unan da ziskleria d'ar bobl e pe toënt emômp errou gant kelennadurez hor yez er skolioù. Urz o devo an enebidi da dabutal, na petra 'ta. Kaout a raint teodou distagellet da respont d'ezo.

Met ar pezh a zishenvelaio Gorsedd 1937 diouz ar Gorseddou all bet abaoe fin ar Brezel, a vezo digouez eur Strollad danserien deut eus a Vro-Skos, ugent bennak anezo a leverer, hag a zanso korollou n'int bet biskoaz gwelet dre ama : eun dudi e vezo sur.

Ouspenn, eur ganerez Skosiad pimpatrom d'an Dimezel Russel-Fergusson, bet kanneulet e Rosko, a gano soniou an Enizi Hebridou ; hag eur barz brudet a Vro-Gemri, Owen Bryngwyn e hano, a reio eun tanva d'ar bobl eus sonerez hag eus barzoniez vuzudus e gontre, a zo leshantvet « eur mor a gan ». Erfin, levriou brezonek a vo lakeet war wel.

Epad ar valeadenn, ez eer da zaoulina war beziou Anatol Ar Braz, Erwan Berthou, Narcisse Quellien (eus ar Roc'h), ha Charlez ar Gofik.

Setu peadra da implija pevar devez leun-barr.

BRETONED NEVEZ GANET

D'an daouzek a viz mae ez eo bet ganet, e Kemper, Padraig Bricler, mab da Yann ha da Annaig Prud'homm-Ker e bried.

Yec'hed mat ha buhez hir da filhor bihan sant Padraig.

BRETONED AET DA ANAON

Deuet eo beteg ennomp kelou glac'harus maro an dimezell Paula de Kercadio, eus Dinan, dre wall-zarvoud, d'ar 26 a viz mae.

— An Itron Noury, eus Kraon, mamm hor mignon mat A. Nourry, apotiker e Plonevez-ar-Faou.

— An Aotrou Clerc, kelenner e Skolaj Itron-Varia e Gwengamp, maro d'ar 15 a viz mezeven, d'an oad a eiz vloaz ha daou-ugent, eur galon aour a zen hag a roe harp ar pez ma c'helle d'ar brezoneg e Bro-Dreger.

Doue r'o fardono.

BRETONED NEVEZ EUREUJET

D'ar 15 a viz mezeven, eo bet eureujet e iliz Itron-Varia-Glignancourt, Yvon ar Voyer, breur hena hor c'hen-vroad mat Dorig, hag an dimezel Huguette Halbaouer, ginnidik eus al Lorren.

Hor gwella gourc'hemennou d'an dud nevez-se.

Yec'hed ar Vugale ar "Sirop FERET" a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESEUR DE
L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loret gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun. e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. *Téléphone 0-16*

Eun hano hepken

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTRouLEZ!**...

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar

Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

TI POITEL — Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTRouLEZ

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

....Pa ho pezo eun dra bennak da breña, dalc'hit sonj
eo en HON TI eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchoueroù ha tavancheroù brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

*Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had
 eget neus forz pehini all.*

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët
e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou ni-
verus diwar diskouez o c'hartenn.